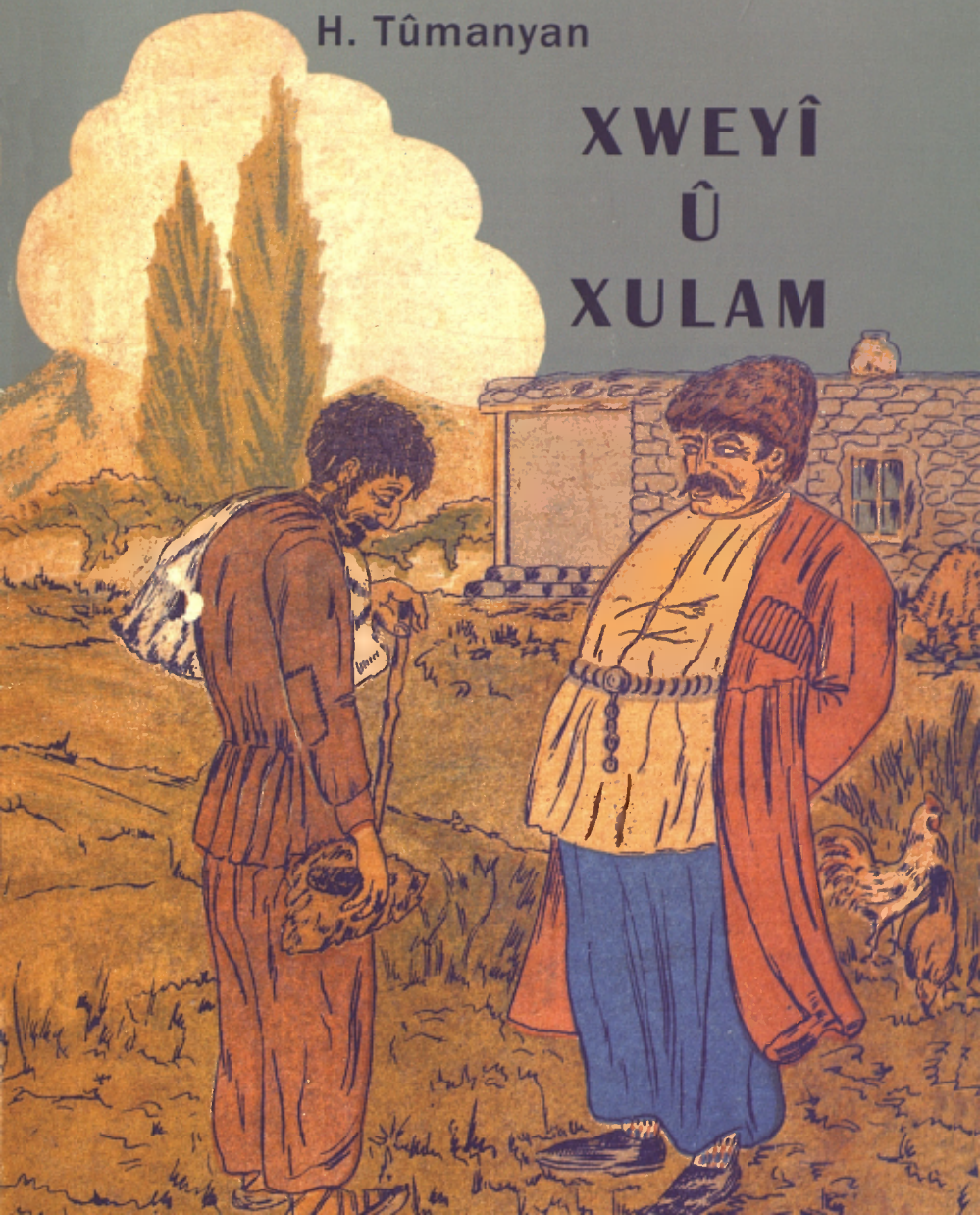

Ji pirtûkxana Casimê Celîl

2

H. Tûmanyar

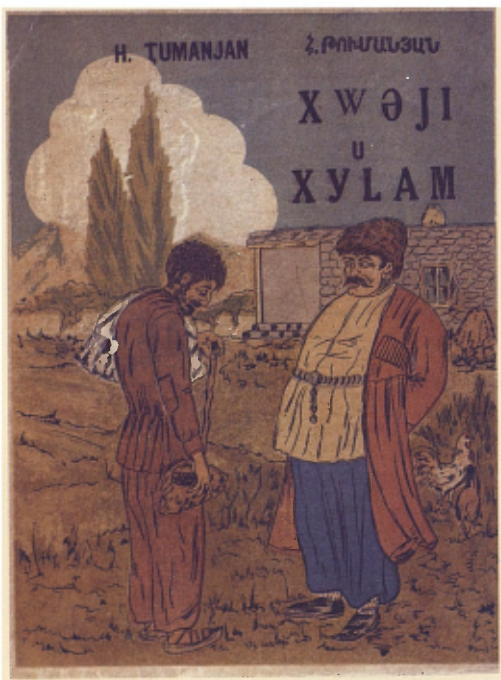
**XWEYÎ
Û
XULAM**

Ի. ԿՄԱՆՅԱՆ

Հ. ԲՈՒՆՆԱՆՅԱՆ

ՔՎԹՅԻ
Ս
ՔՄԼԱՄ

Ji pirtûkxana Casimê Celîl

2

H. Tûmanyar

Xweyî û xulam

Werger: Casimê Celîl

Wien - 2012

Çapkîr Înstîtûta kurdzanîyê - Wien (IKW)

H. Tûmanyar: Xweyî û xulam

Werger — *Casimê Celîl*

Rêdaktor — *Emînê Evdal*

Nîgar — *Nellî Caxînyan*

Weşana pêşîn — 1936 Rewan

Karê kompyûtêrê — *Lûsîka Gêrman*

Mîzanpaj — *Cemal Celîl (Alionis)*

XWEYÎ Û XULAM

Xwedê xêr bike wera jî, herdu birara jî.

Dibin-nabin du birê kesîb dibin. Duşurmîş dibin, çi bikin, çewa bikin, ku mala xwe xwey kin. Qirar dikin, wekî birê çûk bimîne malê, lê birê mezin here cem dewletîkî bibe xulam. Xebat, heq bistîne, bişîne malêra.

Bi wa jî birê mezin radibe diçe cem dewletîkî, dibe xulam.

Wede kivş dikin hetanî bahareke dinê ku pûpû gazîke. Ew dewletî qirarekî nedîtî datîne pêşya xulam. Dibêje:

— Hetanî wî wextî, ku tu hêrs bibî – tû hezar manat cirm bidî min, herkê ez hêrs bim – ez bidim.

— Hezar manatê min ku tune, ez ji kîderê bidim, -xulam dibêje.

— Tişt nabe, bona wê tê mira deh sal bêheq bixebitî.

Kurik him ditirse ji wî qirarî, him jî duşur-
mîş dibe: yanê wê çî biqewime. Çî dixwezin
bira bikin, ezim hêrs nabim, kuta bû çû. Lê
wekî ewana hêrs bibin, bira ewana cirma qirarê
xwe bikşînin. Dibêjê:

— Baş, ez qayîlim.

Qirar grêdidin û dikeve ser qulixê.

Rojtira dinê xweyî xulamê xwe sibê zû radi-
ke û dişîne zevîyê biçine. – Dibêje:

– Here hetanî ro ronayîye biçine, kengê tarî
bû, were.

Xulam diçe ji sibê hetanî êvarê diçine, êvarê
westîyayî tê mal.

Xweyî pirs dike:

– Tu çima hatî?

– De ro çû ava, ez jî hatim.

– Na usa nîne. Min tera gotye, hetanî ronî-
ye, tu biçine. Ro çû ava, lê binhêre hîva birê wê
derket. Çima ew kêr ronayî dide?

– Ew wê çewa bibe? – Xulam metelmayî
dimîne.

Axa dibê — Tu hêrs dibî?

– Na ez hêrs nabim... ez tenê dibêjim, ez
westyayîme... min dixwest, ez hinekî rehet bi-
bim... Xulam xwe diqincilîne hev û dîsa diçe
çinînê...

Diçine, diçine, heta hîv diçe ava.

Lê hîv çewa ku diçe ava, pêra-pêra tev dertê.
Xulam qewat ketî, zevyêda vedileze.

– Wey, zevya te jî hêram be, nanê te jî, heq
dayîna te jî. – Guman lê birî dest bi çêra dike...

– Erê, tu hêrs dibî? -Serra dewletî diseki-

ne, -De herkê tu hêrs dibî, qirarê me qirare. Êdî nebêjî, ku min bê qanûn şixul kir.

Û bi qevata qirarê zorê lê dike. Xulam yanê hezar manat cirma wî bide, yanê jî deh sal bêheq bixebite.

Xulam di nav agirê dimîne. Hezar manatê wî tune ku bida, ruhê xwe aza bikra, deh sal jî meriv nikarbû cem merîyê wa xebat bikira. Difikire, difikire û axirîyê berat dinivîse bona hezar manat deynê xwe, dide dewletî û por, poşman vedigere tê mala xwe.

— Hi, te çi kir? — Birê biçûk jê dipirse.

Birê mezin rûdinî, çi ku hatîye serî şirovedike, çewa ku qewimîbû.

— Tişt nabe, — birê biçûk dibêje, — derd nekşîne, tu malda bimîne, naha jî ezê herim.

Radibe îjar jî birê biçûk diçe dîsa cem wî dewletî, dibe xulam.

Dewletî dîsa wede kivş dike, hetanî biharê dengê pûpûyê bê û qirar datîne, ku herkê xulam hêrs be, hezar manat cirm bide, yanê jî deh sal bêheq bixebite, yan jî heqê xwe her çi be, hezar manat bide û ji wê rojê şûndatir xulam aza be.

— Na, ew hindike, axa, — miqabil disekine, —herkê tu hêrs bî, tu du hezar manat bidî min,

herkê ez hêrs bim, ez du hazar manat bidim te,
yan jî bîst sal bêheq bixebitim.

— Bira usa be, — dewletî şa dibe. Qirar
girêdide û naha jî birê biçûk dixebite.

Sibe safî dibe, ev xulam ji cî ranabe. Xweyî
derdikeve devra û tê mal, lê xulam hela razaye.

— Oro, de rabe, ro bû nîvro.

— Hi tu hêrs dibî? — Xulam serê xwe bilind dike.

— Na, na, ez hêrs nabim, — bi tirs xweyî cabê dide, — yenê ez dibêjim, gerekê tu herî zevîyê biçinî.

— Erê, wekî tu usa dibêjî zirar nake, ezê herim, çima lez dikevî.

Xulese, xulam radibe, destpê dike çarixê xwe dike pê. Xweyî diçe derva, tê hundir, ew hela çarixê xwe dike pê.

— Kuro, de zû bike, pê ke.

— Hi, tu hêrs nebe.

— Wa, kî hêrs dibe? Min tenê dixast bigota, em dereng dikevin.

— Erê, ew tiştêkî başqeye, yanê na qirara me qirare.

— Hetanî xulam çarixê xwe pê dike, hetanî diçe zevîyê, ro dibe nîvro.

— Diha çi wextê çinînêye, — xulam dibêje, — tu dibînî gişk xwerinê duxun, em jî xwerina xwe buxun, paşê.

Radibin, xwerinê duxun. Ji xwerinê şûnda dibêje:

— Ê, em merîne rencberin, gerek hinekî em razên, rehet bin, yanê na? — Serê xwe dike nav gîhê û hetanî êvarê radizê.

— Oro, rabe, ev bû tarî, xelqê çinîn, zeviya me ma... Way, kê ku tu şandî, stîyê wî bişkê, way xwerina te jî heram be, kirina te jî. Ez ketim nav çî agirî? — Xweyî guman lê birî dest bi qajeqajê dike.

— Erê, -dibê, — tu hêrs dibî? — Xulam serê xwe dike binî.

— Na kê hêrs dibe? Min wê digot, wekî terîye, wextê çûyîna malêye.

— Erê, ew tiştêkî başqeye, em herin, yanê na, tu qirara me zanî, guneh stîyê wî be, kî ku hêrs be.

Têne mal, dibînin ku mêvan hatiye. Xulam dişînin ku here pez şerjê ke.

— Kîjanê?

— Kîjan ku rast tê!

Xulam diçe. Lezekî şûnda cawê tînin dewletîra, ku xwe bigihîne, xulamê te kerîyê te temam şerjêkir. Eva dewletî dibeze, dibîne raste, ku çiqas pezê wî heye, xulam gişk jî şerjêkirye. Li serê xwe dixê, dike qîrîn.

— Eva te çi kirîye, bêxwedê, mala te xrab be, çima te mala min xirab kir.

— Te got kîjan pez rastî te bê şerjê ke, ez jî hatim, gişk rastî min hatin, min jî gişk şerjê kir, tiştê dinê, zêde kêr, min çi kirye? — Xulam bi rehetî caba wî dide. Lê ez texmîn dikim, ku tu hêrs dibî?

— Wa, ez hêrs nabim, tenê heyfa min tê, ku aqas malê min pûç bû...

— Pak, ku hêrs nabî, dîsa ezê qulix kim.

Dewletî duşurmîş dibe, çi bike, çawa bike, wekî ji ewî xulamî aza be. Qirar grêdaye hetanî

bihara dinê, ku bangê pûpû bê, lê ew ku teze ketine zivistanê, lê hela bihar û pûpû kêderêne.

Difikire, difikire, çarekê dibîne. Jina xwe dibe mêşe, radike ser darekî û temînê dide, ku mîna pûpû bike gazî.

Xwe jî tê cem xulam dibêje, were em herin mêşe nêçîrê. Çewa ku diçine mêşe, jin ji ser darê gazî dike — “Pûpû, pûpû”.

— Erê, çevê te ronî, — xweyî xulamê xwera dibeye, — pûpû gazî kir, wedê te kuta bû...

Kurik jî fêlê xweyî fem dike.

— Na, — dibêje, kê bihîstye salê wedê nahada, nîvê salê pûpû gazî bike? Ez gerekê ewî pûpûyî bikujim. Eva çi pûpûye? — Dibêje û tvinga xwe ber bi darê rast dike.

Xweyî dike qîrîn, xwe davêje ser lingê xulamê xwe.

— Way, tu lênexe, Xwedê hiz bikî... Reş be roja ku tu rastî min hatî, eva çi qezya bû, ku ez ketime.

— Erê, dibê ku hêrs dibî...?

— Erê, bira, bese, were çi cirme, ezê bidim, were bidim, ji te xlasbim.

Qirar danîna mine, ez jî gerek cirmê bikî-

nim. Naha teze fem dikim, ew pirsâ kevn, ku
“Merî çî bike, wê sere xwe bike”. Dewletî wa
milûk dibe, lê birê biçûk kaxazê birê mezin
diqelişîne, hezar manatî jî cirmê hiltîne, vedi-
gere tê mala xwe.

